Een Arubaanse familiegeschiedenis uit de Lago-tijd

door Wim Rutgers

Tussen de traditionele openingsformule van het sprookje 'Once upon a time' en de aan de oratuur ontleende slotformule 'Crick, crack, monkey break his back on a heavy hamsack' beschrijft *Where is Choy? The fascinating story of a West Indian* de geschiedenis van een schrijver die zich op de titelpagina verbergt achter het pseudoniem 'himself'.

Maar het is een pseudoniem dat door de handtekening van de auteur voorin het boek, de in het boek opgenomen stamboom en door de loop van het verhaal wordt opgeheven. Isaac Chin is de Arubaanse auteur van deze autobiografie rond een interessante familiegeschiedenis.

My original intention was to write for the simple sake of recording family history. But as my story unfolded my ego emerged and made me believe that my story is worth telling in print, not only because of its value to my relatives, friends, and their offspring, but to others who would read for pleasure and / or some other form of profit. I am prompted on one hand by my ego and on the other by my desire to serve the history of the people, places, and circumstances of my times.

Uit dit citaat blijkt het zelfbewustzijn van iemand die door een leven lang hard werken en toewijding aan zijn zaak een aanzienlijke positie verworven heeft, waarbij de aanvankelijke autodidact op latere leeftijd een onderwijsakte en een universitair diploma als civil engineer heeft weten te verwerven. Maar die terechte zelftrots wordt door middel van de vertelwijze diverse keren met milde humor gerelativeerd, wat het verhaal alleen maar leesbaarder maakt. Ik las *Where is Choy?* dan ook in een adem uit nadat ik aan het wat particuliere taalgebruik van de schrijver na de eerste bladzijden gewend geraakt was.

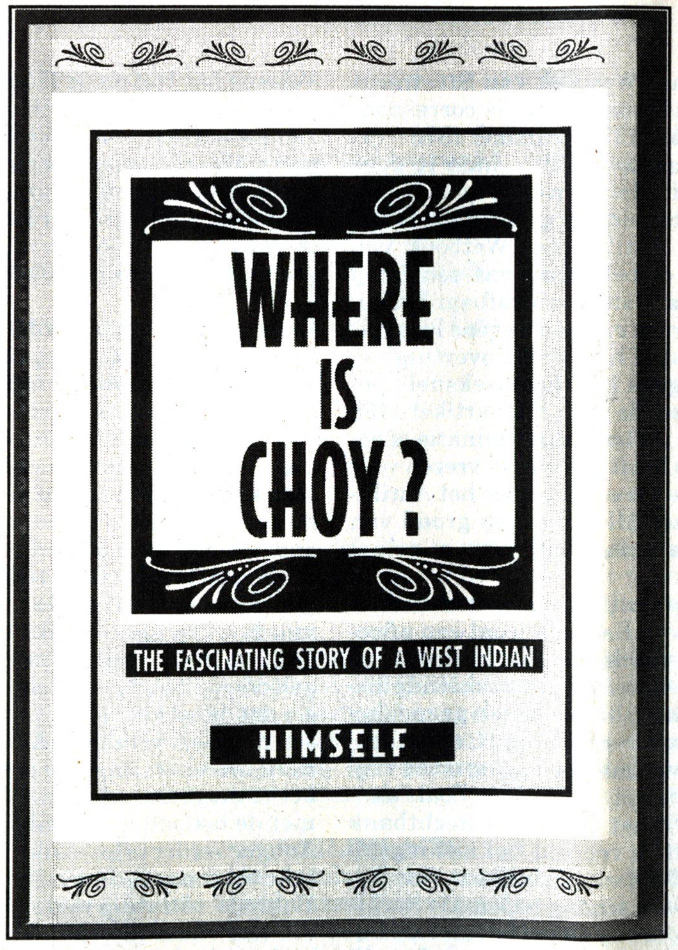

De hoofdpersoon van de geschiedenis weet niet eens exact wanneer hij geboren is. Waarschijnlijk was het op 16 juni 1918. Zijn vader, een Chinese immigrant in Guayana, laat zijn Indisch-Chinese vrouw met drie kinderen in de steek, wat de vrouw mentaal niet aan kan.
De eerste decennia van de 20^{e} eeuw heersten crisis en armoede in de Engelse kolonie, zelfs analfabetisme, met het gevolg dat er slechts geringe mogelijkheden bestonden om hogerop te komen. Maar dat lukt de hoofdfiguur wel dank zij zijn inzet. Als hij wat aanpakt doet hij dat voor de volle honderd procent.
De familieband is hecht en iedereen springt bij en vangt die leden op die hulp nodig hebben. Zo groeit Choy op in Trinidad waar een oom zich over hem ontfermt. Deze oom is zó belangrijk in zijn leven geworden dat het boek aan hem is opgedragen. Choy werkt en studeert links en rechts tot het hem lukt een functie als onderwijzer te krijgen. Maar wegens de lage lonen besluit hij het elders te proberen waar beter betaald wordt. Zo komt hij bij de Arubaanse Lago terecht waar hij als technisch tekenaar wordt aangesteld.

Aruba was known to be a little desert rock, the only vegetation being cactus; the only animals, goats and donkeys; where, when rain fell, it wetted no one. The big 'but' however, was the promise of getting rich quick. Viewed from above, the island seemed so tiny, desolate, forlorn and monochromatic that a feeling of emptiness engulfed me.

Hij neemt zich voor er drie jaar te blijven, waarna hij voor voortgezette studie naar de VS vertrekt waar hij werkend en studerend zijn universitaire bul als civil engineer behaalt. Omdat het hem niet lukt een fatsoenlijk betaalde baan te krijgen keert hij terug naar Trinidad. Maar het blijkt hem daar toch niet meer te bevallen waarop hij andermaal – en nu definitief – naar Aruba terugkeert.

Under British rule, law and order, friendly co-existence between the races – negroes and East Indians in particular, disciplined freedom, made the island truly pleasant and enjoyable. Under native rule, those who perceived themselves to have been the underdogs, turned the tables – goaded by self-seeking, power-hungry, entrepeneurs. The result: 'I had to respect you; now, you respect me. I had to sweat in the sun; now it's your turn.'

Hij trouwt met de Trinidese Yvonne en ze krijgen na verloop van tijd een dochter, Jennai. Na de sluiting van de Lago raffinaderij en de pensionering reist Choy veel, waarover hij eveneens met smaak vertelt. In een fragment als het volgende komt de hoofdpersoon heel serieus over.

Saturday nights were the most difficult for me. In every bunkhouse there were card-playing, loud music, carousing with the 'ladies', and, occasionally, police raids. When raids occurred, women flew through windows like moths, dressed and undressed, tables and chairs tumbled, and the shout 'Police!' echoed from room to room. That was great fun to everyone but me who wanted only to sleep, dream, or study engineering.

Maar andere fragmenten vertellen met veel humor over zijn eigen escapades met het andere geslacht op Aruba en elders.

Deze summiere weergave van de verhaallijn doet een nogal particulier verhaal vermoeden en dat is het ook vaak, waar Choy gebeurtenisjes vertelt die weliswaar voor hem van belang zijn maar waar de lezer nauwelijks meer boodschap aan heeft dan de hoofdpersoon daardoor beter te leren kennen. Maar *Where is Choy?* biedt meer dan dit persoonlijke element omdat het verhaal ook een helder beeld geeft van leven en werken bij de Amerikaanse multinational. Het primitieve wonen in de Bachelor's Quarters, de verschillen tussen plaatselijk gecontracteerden en buitenlanders, de grote hiërarchische afstand tussen staf en arbeiders, de wijze waarop de Lago uiteindelijk besluit om de raffinaderij te sluiten. Zo krijgen we eveneens een algemeen tijdsbeeld vanuit de eerstehands ervaringen en de kritische visie van een Lago-employé. Er is mij geen ander boek bekend waarin dit aspect van Aruba's geschiedenis op zo'n persoonlijke wijze aan de orde komt en al helemaal niet vanuit de visie van een Chinese immigrant. Niet alleen op de vraag van de titel *Where is Choy?* hebben we als lezers aan het eind van het verhaal een duidelijk antwoord gekregen, maar we hebben ook een kritische visie gelezen op een belangrijk stuk van de Arubaanse geschiedenis: opkomst en ondergang van de Lago.

Himself, Where is Choy? The fascinating story of a West Indian
New York: Vantage Press, Inc.
ISBN 0 533 13785 3